

Abstrakt

Predkladaná dizertácia sa zameriava na fosílné zvyšky raných stavovcov pochádzajúce zo spodnopaleozoických vrstiev barrandienskej oblasti (Český masív). Dizertácia je kompiláciou štyroch vedeckých článkov publikovaných alebo odoslaných k publikácii v recenzovaných časopisoch s impakt faktorom. Všetky publikácie, ktoré tvoria jadro dizertačnej práce, sa zameriavajú na najhojnejšiu a najdiverzifikovanejšiu skupinu stavovcov z barrandienskej oblasti – plakodermy (panciernaté ryby). Plakodermy sú rané rybovité stavovce charakteristické prítomnosťou artikulovaného hlavového a hrudného panciera zloženého z dermálnych kostných dosiek. V barrandienskej oblasti sa vyskytujú výhradne v devóne pražskej panvy. Hlavnými cieľmi dizertácie sú moderné taxonomické revízie taxónov plakoderm z pražskej panvy ako aj diskusie o trendoch v početnosti, diverzite a distribúcii fosílií v čase a priestore, ich tafonómii a evolučných a fylogenetických aspektov ich morfológie.

Rozlišujeme dve typické asociácie plakoderm. V lochkove a pragu prevládajú zástupcovia bazálnej skupiny plakoderm Acanthothoraci. Acanthothoraci patria medzi najbazálnejšie čeľustnaté stavovce, a preto má detailné štúdium ich morfológie veľký potenciál osvetliť vzťahy a evolučné vzorce v stem group čeľustnatých stavovcov. Najhojnejšie sú zastúpené v lochkove, kde tvorili nezvykle diverzifikovanú asociáciu štyroch rodov – *Radotina*, *Tlaspis*, *Sudaspis* a *Kosoraspis*. Dva rody (*Radotina* a *Holopetalichthys*) sa vyskytujú v pragu. Plakodermy sú v pragu menej početné ako v lochkove.

Všetky určiteľné fosílie plakoderm z emsu patria medzi homostiidné arthrodiry – veľké planktonofágne formy. Boli určené dva druhy dvoch rodov (*Antineosteus* a *Johannaspis*). *Antineosteus rufus* je najväčším spodnodevonským plakodermom vôbec. Plakodermy sú v emse veľmi vzácne. Výrazný pokles početnosti a diverzity plakoderm v pražskej panve v priebehu spodného devónu je v rozpore s celosvetovým trendom fáun plakodermov. Vysvetľujeme to ako faktor špecifickej miestnej paleogeografie. Predkladané revízie výrazne zmenili tradičný pohľad na druhové zloženie a diverzitu plakoderm v spodnom devóne pražskej panvy.